

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Disputatio 4. De scientia Dei, ejusque Divisionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

quia ipsissima est mysterij explicatio. Secundò, quia rationi conformior, ut patet ab argumentis à nobis suprà efformatis. Tertio, quia ratione illarum affirmationum, & negationum inter virtualitates realiter identificatas apparet in natura sibi relicta inferen-

dam fore distinctionem realem adæquatam: Nos autem inadæquatam, sive realem in tertio concedimus, contrarij verò nullam. Unde minorem, quàm ipsi, invenimus difficultatem, ut credantur Fidei nostræ mysteria.

DISPUTATIO IV.

DE SCIENTIA DEI, EJUSQUE
DIVISIONIBUS.

101. CUM Perfectiones, quæ in creaturis reperiuntur, semper secum afferant limitationem Deo repugnantem, exinde implicata valde fit resolutio circa quæstiones in hoc, & reliquis Theologiæ Tractatibus passim obvias: An scilicet Perfectiones, quæ in creaturis reperiuntur, inveniantur etiam in Deo verè, & propriè; an solum metaphoricè sicut dolor, & poenitentia. Qua de causa cum scientia sit in Hominibus, & Angelis Perfectio, quaerendum modò est, an scientia reperiatur in Deo propriè, an solum impropiè, & metaphoricè. Pro resolutione hujus, & similium quamplurimum difficultatum habenda præ oculis est accurata illa, & universalis Augustini regula ad discernendum terminos proprios ab impropijs, atque dignoscendum, quænam ratio per illos terminos significata conveniat DEO propriè: quænam autem impropiè, & metaphoricè.

SECTIO I.

Quid requiratur, ut detur in Deo verè
& propria scientia.

102. S. Thomas q. 2. de Veritate art. 1. in corp. refert quorundam antiquorum opinionem, quæ docebat dari in Deo scientiam non quidem veram, & propriam, sed metaphoricam: ad eum modum, quo Deo in facris literis tribuitur ira, dolor, & poenitentia; non quidem prout ratio his terminis significata Deo formaliter convenit, sed quia Deus præstat effectus, quos præstant homines affecti rationibus per illos terminos significatis: Etenim si homo iratus punit, punit etiam Deus. Si homo dolore, & poenitentia ductus mutat, aut destruit opus, quod fecerat, etiam Deus opus suum mutat, aut destruit. Si homo sciens, & sapiens operatur artificiosa principijs suis, aut finibus congruentia, & Deus similiter operatur. Unde non à vera scientia, quam Deus habeat, sed ab his effectibus sapientem, & scientem Deum designandum esse antiqui illi dixere.

103. Isti quidem similesque opinandi modi poenitens reselluntur ex ingeniosa illa Augustini re-

gula, quam tom. 8. lib. 2. ad simpl. tota quæstione secunda tradit ad exponendos, & discernendos terminos à terminis, & exinde dignoscendum, quænam ratio per eos terminos significata conveniat Deo verè, & propriè: quænam autem impropiè, & metaphoricè: Summa Augustinæ regula hæc est: Quando præcisione mentali detractis omnibus imperfectionibus, quibus tribuitur creaturis infecta ratio significata per nomen, permanet adhuc ratio illa cum aliqua pura perfectione sibi propria, & sufficiente ad constituendam genericam illam perfectionem, tunc ea perfectio DEO convenit propriè. Adeoque nomen tunc usurpatur in significatione non metaphorica, sed propria. Secus esto, si detractis omnino imperfectionibus, nihil perfectionis sibi propriæ, aut sufficientis ad genus illud constituendum retineat ratio significata.

Si quæramus exinde, an in Deo detur vera virtus misericordiæ? Facile inveniemus dari in DEO non quidem metaphoricè, sed verè, & propriè. Ratio est, quia misericordia in homine duo dicit, rationem genericam solum convenientem misericordiæ nimirum bonitatem subveniendi, & à miseria liberandi, atque compassionis affectum. En peculiarem rationem, qua ad hominem contrahitur: nimirum participationem miseriæ ejus, cujus homo miseretur per compassionem, quam de eo habet. Deus autem eam miseriæ participationem habere non potest, sed perfectam in animo tranquillitatem. Unde si à misericordia hominis mente auferas eam compassionis imperfectionem, manet vera ratio misericordiæ sine imperfectione; cum maneat bonitas subveniendi, & à miseria liberandi, quæ est vera, & propria ratio misericordiæ: adeoque misericordia non quidem metaphoricè, sed verè, & propriè reperitur in Deo, ad quem per tranquillitatem contrahitur. En juxta regulam suam Augustini verba: *Item de misericordia si auferas compassionem, cum ejus quæramis miserearis, participatus est miseria, & remaneat tranquilla bonitas subveniendi, & à miseria liberandi, insinuaturs divina misericordia qualiscumque cognitio.*

205. Ex eadem Regula rectè ibi inest Augustin. dari in Deo, non quidem metaphoricè, sed verè, & propriè scientiam. En ejus verba: *Cum enim detraho de humana scientia mutabilitatem, & transitus quosdam à cogitatione in cogitationem, cum recolimus, ut cernamus animo, quod in contuitu ejus paulo antè non erat: atque ita de parte in partem crebris recordationibus transilimus: Unde etiam ex parte, dicit esse Apostolus nostram scientiam. Cum ergo hæc cuncta detraxero, & reliquero solam vivacitatem, certam, atque inconcussam veritatis una atque æterna contemplatione cuncta collustrantis: imò non reliquero; non enim habet hoc humana scientia, sed pro viribus cogitaverò, insinuat mihi utcumque scientia Dei: quod tamen nomen ex eo, quod sciendo, aliquid non latet hominem, potuit esse rei utrique commune.*

206. Ex qua ratione Augustini rectè colligitur rationem significatam hoc nomine scientiæ convenire Deo propriè; quia detractis imperfectionibus mutabilitatis, accidentis, & discursus per transitus à cogitatione in cogitationem permaneat in ratione significata *notitia certa & evidens veritatis*. Sub quo conceptu nulla adest imperfectio, sed pura Perfectio, quæ sicut contracta ad prædictas imperfectiones convenit homini; ita ab illis separata, & contracta ad summam perfectionem convenit Deo, qui ratione suæ infinitæ virtutis intellectivæ necessitate ad cognoscendum, quidquid pro suo signo cognoscibile est, attingit objectum juxta omnem, quam præfert, cognoscibilitatem. Unde si pro signo, quo à Deo cognoscitur, est quoad omnes suos respectus verè affirmabile, attingitur à Deo affirmativè, si verò quoad aliquem respectum solum sit apprehensibile, attingitur à Deo apprehensivè. Ut per totum Tractatum latè patebit. Sic in signo prævio ad collationem auxiliij, quando Deus dicit: si confero Petro auxiliium, consentiet. Auxilium quoad realem suam existentiam extra causam ponendum, vel non ponendum, attingitur apprehensivè, non autem judicativè; cum ex vi illius actus, neque affirmetur ponendum à parte rei, neque negetur, sed maneat Deus ad utrumque liber.

207. Quapropter si ea, quæ dicitur Perfectio in hominibus, talis sit, ut detractis illis imperfectionibus, Perfectio non maneat, nequit esse Deo, & creaturis communis: Tunc enim nomen significativum, ut perfectionem exprimat, tendere debet ad eas differentias limitationis. Sic in hominibus imperfectum est non timere Deum, vel non commutari de malo in bonum: adeoque carentia ejus timoris, & immutabilitatis reprehenditur in homine *Psal. 54. Non enim est illis commutatio, & non timuerunt Deum*. In Deo autem impotentia timoris, & incommutabilitas sunt perfectio. Exinde opinio, discursus, & id genus alia non reperiuntur in Deo; cum detractis imperfectionibus, & limitationibus non maneat ratio perfectio-

nis per ea nomina significata; etenim propter hanc rationem plura, quæ in hominibus sunt perfectio, contrahi non possunt ad Deum, aut e contra.

Audi Augustinum ex sua regula ita discurrerentem; *Nam si propterea non est illud de Deo dicendum, quia in homine displicet, non dicamus incommutabilem Deum; quia de hominibus cum reprehensione dictum est: non enim est illis commutatio*. Item quædam in homine sunt laudabilia, in Deo autem esse non possunt, sicut pudor: quod & ætatum vividiorum magnum est ornamentum: sicut timor Dei non est tantum in veteribus libris laudatus, sed Apostolus etiam dicit: *Perfectiores sanctificationem in timore Dei: Qui utique in Deo nullus est*. Sicut ergo quædam laudabilia hominum non rectè dicuntur in Deo; sic quædam culpabilia hominum rectè intelliguntur in Deo, non ita ut in hominibus, sed vocabulis tantummodo communibus longè alia ratione, & modo. Hæc Augustinus: Unde si vocabulum non exprimat rationem Deo, & creaturis communem, sive perfectionem absque imperfectione, perfectio per illud significata non erit Deo, & creaturis communis: bene verò, quando in ratione significata nulla admittitur imperfectio, ut contingit in prædictis: Scientia enim, prout hic sumitur, est *notitia certa, & evidens veritatis*, quæ utpote nullam dicens imperfectionem verè, & propriè ad Deum contrahitur. Videatur Ruiz tom. de Vol. Dei à difficultate 44.

SECTIO II.

Quæ, & qualis sit scientia Dei.

209. **A**stero primò. Fide certum est dari scientiam in Deo. Probatum varijs scripturæ testimonijs, quibus Deus scientiam suam revelavit: Etenim Ester 14. dicitur: *Domine, qui habes omnium scientiam*. *Psal. 146. Scientia ejus non est numerus*. *Ad Rom. 11. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei*. *Ad Coloss. 2. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi*. Qui plura velit Testimonia, consulat Ruiz de Mon. *disp. de scientiæ Dei, sect. 1.* Confirm. ex Dion. *cap. 7. de Divinis nominibus dicente: Deum omnia scire, omnia scripta divina tradunt, nihil fugere divinam scientiam*, Modò sic. Ex Regula interpretandi scripturas, quam omnes Theologi admittunt cum August. *lib. 1. de Doct. Chr.* verba scripturæ intelligenda sunt in sensu vero, & proprio, & non in metaphorico, quando neque ex contextu, neque ex ratione adest fundamentum ad oppositum: sed neque ex contextu, neque ex ratione adest fundamentum in oppositum, ne prædicta scripturæ testimonia intelligantur in vero & proprio sensu, ut constat ex sectione præcedente; ergo &c.

110. **A**stero secundò. Intellectus creatus naturæ lumine ductus ostendit dari scientiam in Deo. Probat. 1. Deus quæ Deus est causa prima necessaria, à cujus libito pender omnis crea-

creaturarum contingentia, ut ratione naturali monstravimus à n. 14. atq; adeò prout voluerit est liber ad illas producendas, vel nõ producendas: atqui nequit esse liber, quin sit intellectivus, & cognoscat ea, quæ potest facere, vel omittere; ergo Deus est cognoscitivus. Modò sic: Repugnat Perfectio in Deo, quæ non sit simpliciter infinite perfecta, ut constat à n. 28. Ideòque cognitio divina est notitia certa, & evidens veritatis, qua perfectione dempta non esset in linea cognitionis simpliciter infinite perfecta: sed talis notitia est verè, & propriè scientia, ut ex tota sectione præcedente; & ex ipsa terminorum explicatione constat; ergo &c.

111. Probat 2. In Deo utpote cumulo omnium perfectionum contineri debet non solum eminenter verum etiam formaliter perfectio, quæ reperitur in creatura, si vera perfectio maneat detractis imperfectionibus: atqui perfectio ista notitia certa, & evidens veritatis manet Perfectio detractis imperfectionibus, ut ex ipsa terminorum explicatione constat; ergo &c. Hujus Syllogismi evidentia adeò certa est; ut David stultos apeller illos, qui hunc discursum negant: sic enim habet *Ps. 193. Intellegite Insipientes in populis & Stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem, non audiet: aut qui sinit oculum, non considerat?* Ergo scientia Dei solo naturæ lumine clarè demonstratur. Huc reducenda est Probatio D. Thomæ desumpta ex Immaterialitate. Deus enim utpote perfectissimè immaterialis perfectissimè excludit omnem imperfectionem, quæ ratione materialitatis rebus materialibus convenit: atqui negatio, vel carentia scientiæ convenit rebus materialibus ratione suæ materialitatis; ergo Deus ratione suæ perfectissimæ immaterialitatis excludit carentiam scientiæ, adeòque habet scientiam.

112. Aliter tertio cum D. Thoma, Ex. Doctore aliisque, quos citat, & sequitur Ribad. *disp. 2. de Scientia e. 2.* contra Scotum, Durandum, Aalensem, aliosq; Recentiores. Virtus intellectiva in Deo nequè est potentia realis; neq; habitus, neq; actus primus realis ad intellectiones, si voces strictè sumantur: bene verò actus primus, & potentia ex modo nostro concipiendi Logica, & Metaphysica. Probat 1. pars. Potentia realis ad actum strictè sumpta significat potentialitatem, sive virtutem ad actum realiter incompletam, quæ per prædicata essentialia actui realiter completur: habitus autem significat accidentalem virtutem per modum qualitatis supervenientem potentia, cujus infirmitatem adjuvat: Actus primus realis talis est, quando datur distinctio realis ab actu secundo. Atqui virtus intellectiva in Deo incapax est talis potentialitatis, & infirmitatis, ut ab accidente adjuvetur; neque ab actu secundo intellectionis potest realiter distingui; ergo: si voces strictè sumantur, neque est potentia realis, neque habitus, neque actus primus realis ad intellectionem. Probat 2. pars: Potentia, & actus primus logicè sumptus, ut bene notavit Quirós *disp. 35. sect. 3. Stat in ve-*

ra consequentiâ de actu ad potentiam in ordine ad posse, sive ad capacitatem, ut sit: v. g. Deus est intelligens; ergo potest intelligere. Si verò metaphysicè accipiatur, comprehendit, quidquid ens complectitur: adeòq; non solum se extendit ad veram consequentiam in ordine ad actualiter esse, & operari, sive ad actum realem; qui analogicè ex similitudine cum nostro vocatur operatio: v. g. Deus realiter intelligit; ergo realiter adest illi intellectus, & intellectio; sive id, quod intelligit, & id, quo intelligit.

Modò sic. In Deo valent istæ consequentiæ: 213 Deus intelligit; ergo potest intelligere; & ergo adest illi id, quod intelligit, & id, quo intelligit: sed ista est ex modo nostro concipiendi potentia logica, & metaphysica, atque actus primus logicus, & metaphysicus; ergo &c. Confirm. utraq; pars. Triplex solè est genus potentia: alia enim est potentia realis, alia formalis, & alia virtualis, sive media inter utramq;. Potentia realis est, quæ exercetur per terminum realiter ab ipsa distinctè; sic aqua est potentia realis frigiditatis. Potentia formalis est, quæ exercetur sive in ordine ad esse, sive in ordine ad operari per terminum solum ex nostro modo concipiendi à potentia distinctum. Sic intellectus divinus respectu intellectionis necessariæ. Potentia virtualis est, quæ exercetur per terminum neque realiter, neque ex solo modo nostro concipiendi, sed virtualiter à potentia distinctum: sic Pater & Filius per Spiracionem activam virtualiter ab ipsis distinctam producant Spiritum S. atqui intellectus divinus nõ intelligit per intellectionem realiter, aut virtualiter ab ipso distinctam ex dictis à n. 128. Sed solum distinctam ex modo nostro concipiendi; atq; adeò neq; adjuvatur ab alio ad eam habendam; ergo virtus intellectiva in Deo neq; est habitus, neq; potentia realis, sed solum logica, & metaphysica respectu suæ intellectionis.

Probat 2. Utraque pars Concluf. Detractis 214 omnibus imperfectionibus à perfectionibus intellectus creati nõ manet Potentialitas, neq; infirmitas potentia, quæ adjuvetur, neq; intellectus excludens identitatem cum intellectione: manet autem perfectio in intellectu, ut inferamus consequentiâ de actu ad potentiam, sive ad capacitatem in ordine ad posse, & in ordine ad operari, sive ad operationem ex genere suo: atqui Deo solum concedendæ sunt illæ perfectiones, quæ remanere possunt detractis omnibus imperfectionibus, ut constat ex tota sect. 1. ergo solum concedenda est in ordine ad intellectionem potentia logica, & metaphysica: atq; actus 1. logicus, & metaphysicus; secus autè potentia realis, aut habitus, aut actus 1. realis. Confr. ex D. Thoma in 1. *Sentent. Dist. 7. q. 1. art. 1. ad 1.* dicente: *Ad 1. ergo dicendum quod illud est verum, quando actus differt realiter à potentia, à qua exit; tum enim oportet, quod prius sit in potentia, quam in actu, vel tempore, vel natura: sed in Deo est omnino idem re essentia, potentia, & operatio; sed differunt tantum ratione, & ideo in divinis non valet.* Ergo Potentia, & operatio; adeòq; & id genus alia differunt in Deo tantum ratione: atqui

atque quæ solum est potentia per rationem, solum potest esse, vel logica, vel metaphysica, ut ex dictis constat; ergo &c.

215. Respondebis Potentiam distinctam per rationem à suo actu, vel operatione posse dici potentiam realem per rationem productivam: secus autem productivam realiter: quo in sensu dici potest dari in Deo habitum, & actum primum realem per rationem. Contra tamen primò: potentia realis productiva intellectiōnis divinæ (idem esto suo modo de alijs) ut certum est apud omnes, imperfectionem significat: sed non possumus absque fictione adhuc per rationem admittere imperfectionem in Deo; ergo neque potentiam realem productivam per rationem. Contra secundò. Distinctio per rationem nõ attribuit rei, quod ipsa non habet: sed præcisivè se habet cognoscendo illam in ordine ad unum connotatum, nimirum in ordine ad intellectum nostrum, quin concipiat illam in ordine ad alterum connotatum; nimirum in ordine ad intellectiōnem: quo in sensu neque est chimerica, neque falsa: nam præcipientium non est mendacium, bene verò addentium: atqui concipere intellectum divinum, ut potentiam realem productivam suæ intellectiōnis esset attribuire illi, quod ipse non habet; ergo &c. Contra tertio. Distinctio rationis, cum sit rebus extrinsecæ, supponit ea prædicata, quæ extrinsecè distinguit per præcisionem, at prædicata ea non facit: sic distinguendo extrinsecè in Deo per diversum cognoscendi modum justitiam, & misericordiam, ea prædicata non facit, sed supponit, & distinguendo in nobis extrinsecè animal, & rationale non facit in nobis ea prædicata, sed supponit: atqui cognitio nostra nequit in divino intellectu supponere potentiam realem productivam suæ intellectiōnis; ergo &c.

216. Contra quartò. Potentia, quæ per rationem admitti potest in intellectu divino ad intellectiōnem, ea solum est, quæ venit ex diverso modo intelligendi, & significandi tantum intellectum, & intellectiōnem: atqui ex diverso modo significandi solum potest reperiri in Deo id, quod intelligit, & id, quo intelligit: secus autem Productio intellectiōnis; ergo &c. Maj. & conf. tener. Min. autem constat ex numero superiori. & est expressa D. Thomæ 1. Part. q. 41. art. 4. ad 3. dicentis: *Intelligere & velle non sunt tales actus, qui designent processionem alicujus rei à Deo distincta, vel essentialiter, vel personaliter. Unde respectu horum actuum non potest salvari ratio potentie in Deo, nisi secundum modum intelligendi, & significandi tantum, prout diversimode significatur in Deo intellectus, & intelligere; cum tamen ipsum intelligere Dei t ejus essentia non habens principium.* Ex quibus D. Thomæ verbis apparet, quantum distent doctrina D. Thomæ Recentiores Thomistæ, qui cum Godoi admittunt in intellectu divino potentiam plusquam logicam, aut metaphysicam. Ex dictis.

217. Fit primò Deum realiter vivere vitam intellectivam, & volitivam omnino purissimam; adeoque esse purum actum. Ratio est, quia Deus realiter non est in potentia ad intellectiōnem, aut volitionem, sed ita est realiter intellectus: & ita est volitio, ut non possit non esse realiter voluntas: neque possunt existere in Deo sui actus, quin existant per totam æternitatem, per quam existit Deus: atque adeo, licet actus liberi, & contingentes supponerentur esse virtualitates defectibiles, si semel sunt, necessitas est, ut sint æterni, & in æternum: debent enim habere omnem perfectionem sibi possibilem, sive compossibilem cum perfectissima libertate, & contingencia, qualis est perfectio à nobis assignata. Unde adhuc respectu illorum actuum esset Deus realiter actus purissimus, neque posset esse potentia realis, sed solum virtualis juxta dicta n. 213.

218. Fit secundò per nostrum modum concipiendi, quo Deum concipimus in ordine ad intellectum nostrum, quin concipiamus illum in ordine ad nostram intellectiōnem, nequaquam impediri in Deo rationem actus purissimi. Ratio est, quia, quando concipimus Deum in ordine ad nostrum intellectum, & non in ordine ad nostram intellectiōnem, non negamus identitatem realitatis divini intellectus cum divina intellectiōne; sic enim non verè, sed falsò Deum conciperemus ex n. 215. Sed solum concipimus Deum in ordine ad nostrum intellectum distinctum realiter à nostra voluntate; etenim sicuti qui nullo modo concipit Deum, non exinde tollit à Deo rationem actus purissimi; ita qui non concipit illum in ordine ad identitatem intellectus cum intellectiōne, non exinde tollit ab ipso intellectu rationem actus purissimi, cum illam non neger, sed ex vi illius actus formaliter præcindat. Quapropter solum potest admitti in Deo intellectivum radicale præcisivè, sive logicè & metaphysicè: secus autem physicè, & realiter. Neque potest absque fictione à nobis in Deo concipi intellectivum radicale reale, & physicum: sic enim conciperetur distinctio realis intellectiōnis ab intellectu, quæ fictitia est.

SECTIO III.

Solvantur Opposita.

219. Objic. 1. contra primam Conclusionem: Illud credimus Fide divina, cui assentimur propter Testimonium Dei veracis, & scientis: atqui non possumus ita credere existentiam divinæ scientiæ; ergo &c. Probat. min. per talem assensum crederemus existentiam scientiæ Dei; quia Deus scientia instructus revelat se habere scientiam: atqui talis actus est impossibilis: nequit enim scientia Dei se habere ex parte motivi ad credendum scientiam DEI; ergo &c. Confirm. 1. Motivum Fidei debet esse notius, quàm objectum materiale: Fidelis enim

enim medio motivo Fidei suadere potest infidelitatem, ut credat objectum materiale revelatum: at qui scientia Dei non est magis nota quam ipsa scientia; ergo &c. Confirm. 2. Si Deus revelaret duo non esse tria, ridiculum esset; præcisè quia de hoc habemus scientiam: sed etià de scientia Dei habemus scientiam; ergo non potest Deus illam nobis revelare; adeoque non possumus de illa Fidem habere. Confirm. 3. Ridiculum esset apponere medium ad obtinendum finem jam obtentum: sed per demonstrativam cognitionem de objecto intentionaliter obtinet intellectus finem suum; ergo ridiculum esset apponere medium Fidei ad obtinendum intentionaliter objectum.

210. Resp. conc. maj. & neg. min. ad probat. neg. min. quia habita demonstratione naturali de scientia Dei, quæ est præambulum ad Fidem, possumus insuper habere postea cognitionem de ipsa scientia magis infallibilem ex auctoritate Dei per ipsam scientiam constituta; juxta ea, quæ de existentia Dei diximus à n. 39. Etenim si scientia Dei est ratio infallibilizandi testimonium divinum ad credenda reliqua, si revelentur, quomodo non erit ratio infallibilizandi ipsum testimonium, ut credatur scientia, si reveletur? Quis enim ignorat idem objectum posse esse & materiale, & formale sub diversis considerationibus? Sic divina bonitas, quæ est ratio amandi alia objecta propter ipsam, est ratio amandi ipsam propter ipsam. Ad primam Confirmationem neg. maj. nam motivum Fidei sive motivum, ex quo credimus, non debet esse notius; imò revelatio divina semper est obscura; licet sit notius motivum, ex quo volumus credere, Motivum enim ex quo credimus est motivum intellectus, nimirum testimonium divinum infallibile, propter quod credimus: motivum autem, ex quo volumus credere, est motivum voluntatis, ratione cujus moveatur voluntas ad imperandum intellectui, ut assentiatur; quod nimirum fit in tot, & tantis credibilitatis motivis, ex quibus arguimus contra infidelem, ut assentiatur ex testimonio sibi, & nobis obscuro.

211. Ad 2. Confirm. neg. maj. Quia ad plures, & altissimos fines revelare Deus nobis potest ea, de quibus habemus scientiam: nimirum ut per assensum altiore, & supernaturalem mereamur: quod per naturalem assensum nequaquam merebamur; ut eliciamus assensum firmiter ex firmiore motivo; ut subjiciamus illi intellectum nostrum, & credamus potius, quia ipse dicit, quam quia nos videmus. Quæ cum ita sint, mirum est, quod Adversarij tamquam chimericam, & ridiculam concipiant eam revelationem. Ad 3. Confir. dist. maj. Ad obtinendum finem jam obtentum, si nulla adsit nova laudabilitas in eo, quod obtineatur per aliud medium, omitto, si adsit neg. maj. & dist. min. obtinet finem suum cum omni laudabilitate, qua potest illud obtinere neg. cum aliqua solum conc. min. & neg. conseq. Quia credendo ipsum

R. P. German. Theolog. Tom. I.

objectum per actum Fidei nova superadditur laudabilitas, & meritum, ut constat ex dictis. Quin imò argumentum istud adeò inefficax, & caliginosum est, ut & in ipsis naturalibus demonstrationibus cæcutiat. Etenim postquam intellectus obtinuit demonstrationem per unum medium absq; ridiculitate quærit demonstrationem per aliud; eo quod in ea per illud medium invenienda sit nova laudabilitas. Cæterum de his factis; alia quippe, quæ possent objici, proposita & soluta sunt à n. 31.

Objic. 2. Contra 2. Concl. Si posset demonstrari naturaliter Deum esse intelligentem, posset etià naturaliter demonstrari Productio verbi divini: sed hæc est naturaliter indemonstrabilis; ergo &c. Prob. maj. de ratione intelligentis est producere verbum, quando intelligit; ergo si naturaliter demonstratur Deum intelligere, productio quoque verbi divini erit naturaliter demonstrabilis. Resp. neg. maj. ad prob. neg. ant. quod in ipso Trinitatis mysterio manifestè est falsum. Nam Filius, & Spiritus S. sunt intelligentes, & non producunt verbum. Unde de ratione intelligentis nõ est producere verbum mentis: sed solum de ratione intelligentis sæcundi ad loquendum. Quæ sæcunditas stare nõ potest absque termino à loquente producto. In creatis autem cum cognitio sit terminus ab intelligente productus, exinde est verbum mentis. In divinis verò essentialis cognitio, cum non sit terminus ab intellectu productus non est verbum mentis, neque ulla ratione naturali probari potest, quod ultra illam intellectionem debeat dari in divinis verbum, sive terminus intentionalis ex sæcunditate ad loquendum productus.

Objic. 3. Contra 3. Concl. ex Aureolo. In Deo non datur propriè virtus intellectiva, sive intellectus, sed solum intellectio; ergo non potest dari potentia, aut logica, aut metaphysica ad intellectionem. Probat. ant. Nulla intellectio creata est magis purè intelligere, quam sit intellectio divina: atqui actualis intellectio creata ita est purè intelligere, ut non possit in illa distingui ratio intellectus, & ratio actualis intellectionis; ergo neque in intellectione divina. Resp. neg. ant. ad probat. dist. maj. sumpto ly purè ampliativè pro omnino perfecto conc. sumpto diminutivè pro sola perfectione actus absque perfectione intelligentis neg. maj. & dist. min. neg. conseq.

Ratio est, quia si ly purè sumatur ampliativè pro omnino perfecto, significat actum intelligendi habentem omnem perfectionem intellectioni possibilem: adeoque & identificatum cum intelligente: Cum autem intellectio creata non habeat secum identificatam perfectionem intelligentis, in hoc sensu non est magis purè, sed minus purè intelligere, quam intellectio divina. Si autè ly purè sumatur restrictivè pro sola perfectione intellectionis, absque perfectione intelligentis, in hoc sensu intellectio creata est magis purè intelligere, quam intellectio divina; cum non habeat secum identificatam perfe-

tionem intelligentis, quam habet divina intellectio. Quinimò non video, quomodo possit sustineri jam sententia Aureoli, postquam Concilium Rhemense, sub Innocentio III. definiit non solum dari in DEO id, quo est sapiens, sed etiam id, quod est insapiens: hæc autem definitio totam continet sententiam nostram.

225. Objic. 4. Contra alteram partem Conclusionis ex recentioribus. Concilia & SS. PP. præfertim Eusebius, Dionysius, Damascenus, Augustinus, & alij passim tribuunt DEO conceptum mentis, & virtutis intellectivæ: Juxta quam Doctrinam sexta Synodus generalis act. 4. hæc habet: *Duas dicimus unum, eundemq; Dominum nostrum Jesum Christum, sicut naturas, ita & naturales in se voluntates, & operationes habere, divinam scilicet & humanam: Divinam quidem voluntatem, & operationem habere ex æterno cum coessentiali Patre commanem.* Ubi volitionem divinam operationem appellat. Modò sic. Divina volitio eo modo, quo est volitio, est operatio: sed est volitio realis; ergo est operatio realis, sed operatio realis provenit à potentia reali; ergo voluntas divina, adeoque & intellectus divinus est potentia realis, & non solum intentionalis, logica, aut metaphysica. Confirmatur primò ex Concilio Rhemeni citato n. superiori, datur in Deo id, quo est sapiens, & id, quod est sapiens: sed id, quo est sapiens, est intellectio, & actus realis; ergo id, quod est sapiens, est intellectus, & potentia realis. Confirmatur secundò, de actu ad potentiam valet consequentia: atqui Deus est realiter intelligens; ergo est realiter potens intelligere: sed realiter potens intelligere est potentia realis; ergo &c.

226. Resp. Concessis Testimoniis SS. PP. & sextæ Synodi dist. maj. eo modo, quo est volitio identificata cum voluntate, est operatio neg. eo modo, quo est volitio distincta extrinsecè ex modo nostro concipiendi à voluntate conc. maj. & dist. min. est volitio realis identificata realiter cum voluntate conc. distincta realiter à voluntate neg. min. & conseq. cum ejus probatione. Ratio est, quia volitio solum est operatio ex mente Concilij eo modo, quo à voluntate distinguitur: cum autem non distinguitur realiter, sed solum formaliter, exinde non est operatio realis, sed solum metaphysica intentionalis. Sic etenim habet sexta Synodus eadem actioni 4. *Sola intelligentia, quæ unita sunt, discernentes propter confusio- nis duntaxat errore.* Quibus in verbis clare docet Synodus ab ea distingui in Deo realiter, quæ realiter sunt distincta; & distingui solum analogicè five ex nostro concipiendi modo, quæ per intellectum præcisivè solum possunt distingui. Quo in sensu ait subsequi volitionem ad voluntatem, five voluntatem ad naturam, id, est analogicè, prout consideratur in ordine ad nostram naturam, & voluntatem, quæ est

prior nostra volitione, in quo stat distinctio extrinsecè ex modo concipiendi, atque potentia, & actus metaphysicus.

Sic enim ait sexta Synodus eadem actione 4. 227. *Igitur sicut in tribus personis Trinitatis tres voluntates Personales asserere absurdum est; quoniam una natura est, quam sequitur voluntas una, ita in una Christi Persona, quæ duas naturas habet, duas voluntates, & duas operationes naturales negare impium est.* Certum namque est voluntatem divinam solum posse sequi naturam, sicut rationale sequitur hominem: idest per veram consequentiam metaphysicam: nimirum est homo; ergo est rationalis: adeoque Concilium ibi non loquitur de potentia reali, sed de potentia metaphysica. Exinde ad primam Confirmationem conc. maj. & dist. min. est actus realis secundus, five distinctus realiter à primo neg. actus secundus solum extrinsecè ex modo nostro concipiendi conc. min. & neg. conseq. ut constat ex dictis. Etenim intellectio non est actus secundus realis, sed realiter est actus purissimus ex n. 117. & 213. actus namque secundus modo, quo est secundus, debet distingui à primo. Ad secundam Confirmationem dist. maj. valet consequentia ad potentiam in linea, in qua est potentia conc. in linea, in qua non est potentia neg. maj. & dist. ut supra min. neg. conseq. cum probatione, quæ nulla est ex dictis. vide D. Thomam cit. num. 214. & 216.

Objic. 5. ex Godoi: Paternitas in divinis 228. est principium physicum generandi Filium, quin physicè influat in generationem activam cum ipso identificatam; ergo etiam intellectus divinus, licet identificetur realiter cum intellectu, poterit esse principium physicum, & potentia realis intellectiois. Confirm. 1. Intellectus divinus est actus secundus vitalis, & realis intelligendi: sed omni actui secundo correspondet suus actus primus; ergo intellectus est actus primus realis intellectiois. Confirm. 2. Plus concipitur operationis in Deo ut intelligente, quam in Deo ut æterno. Sed ita non esset, si intellectio non esset realis operatio; adeoque & intellectus potentia realis; ergo &c. Confirm. 3. Intellectio, quæ intellectio ideo est actus vitalis, quia est operatio realis: five positivè ab intrinsecò realiter profluens ab intellectu: & ideo alia attributa nimirum omnipotentia, æternitas, & id genus alia, non ita sunt actus vitalis; quia ut talia non sunt operatio positivè ab intrinsecò, sed solum negativè, idest non ab alio extrinsecò; ergo &c.

Resp. conc. ant. & neg. cons. Quia Pater non 229. est principium physicum generationis activæ, nimirum Paternitatis cum ipso identificatæ, sed Generationis passivæ nimirum Filiationis distinctæ realiter à Patre: Intellectio verò non distinguitur realiter ab intellectu. Ad primam Confirmationem neg. maj. Quia actus secundus

eo modo, quo est secundus, distinguitur à primo ex n. 227. Cum autem intellectio non distinguitur realiter ab intellectu, non est actus secundus realis; sed realiter est actus purissimus. Sic D. Thomas 1. Part. quest. 14. art. 2. in corp. *Cum igitur Deus nihil Potentialitatis habeat, sed sit actus purissimus, oportet, quod in eo intellectus, & intellectum sint idem.* Ad secundam Confirmationem; Omitto maj. & neg. min. quia intellectio divina; ut intellectio convenit cum nostra; quæ est actus ab intellectu nostro productus: ex quo, concipiatur ut metaphysica operatio; Duratio verò nostra non est actus à nobis productus, sed est actio Dei conservativa; adeoque ex respectu ad illam non concipitur æternitas; ut operatio æterni. Quod idem suo modo alij dicunt de præsentia; licet sit modus distinctus, cum non exigat produci qua talis à corpore præsentem; sed satis illi esset, quod à Deo produceretur; adeoque ex genere suo non est operatio ubi-eari. Si autem tales essent ex genere suo, nõ conciperetur plus operationis in uno, quam in alio; sed operationes diverso modo; nimirum vitales; & non vitales; cum lapis dureret, & sit præsens; quin sit vitalis. Qua de causa dixi omitto maj.

110. Ad tertiam Confirmationem neg. ant. Non enim requiritur, quod intellectio divina sit operatio realis; ut sit vitalis; sed satis est, quod sit intentionalis tendentia in objectu, & quod sit ab intrinseco per positivam immanentiam identitatis, non autem operationis realis. Quamobrem si intellectio contingens, vel scientia libera distingueretur virtualiter intrinsece ab intellectu, solum posset dici operatio virtualis; juxta dicta n. 213. Non autem operatio realis; nam operatio realis cum sit actus secundus modo; quo est secundus, distinguitur à primo, & intellectio virtualiter distincta ab intellectu nequit ab illo realiter distingui: adeoque neque esset actus secundus realis, neque operatio realis.

111. Objic. 6. contra alteram partem Conclusionis ex Henrico & Arriaga. In Deo dantur virtutes intellectuales non minus quam morales: adeoque vis intellectiva in Deo est virtus: sed virtus est habitus; ergo &c. Confirm. 1. Operari promptè, & facile est operari ex habitu: sed Deus promptè, & facillimè intelligit; ergo &c. Confirm. 2. Non possumus concipere intellectum divinum sine ea facilitate; ergo neq; sine habitu. Resp. dist. maj. Dantur virtutes, secundum quod istæ dicunt de pura perfectione conc. de imperfectione; aut limitatione neg. maj. & dist. min. virtus est habitus, secundum quod dicit pro limitatione conc. pro pura perfectione neg. min. & consequ. Ratio est, quia virtus eodem modo est habitus, quo scientia est discursus: sicut enim apud Philosophos, & Theologos discursus significat transitum ex notis ad ignota, ita habitus significat qualitatem advenientem virtuti impotenti, aut capa-

R. P. Gormaz Theolog. Tom. 4.

ci difficultatis. Unde sicuti est implicancia in terminis dicere: In DEO datur transitus de notis ad ignota sine imperfectione: ita est implicancia dicere: In Deo datur habitus sine imperfectione. Neque nobis licet immutare sensum vocis, quem omnes Theologi accipiunt; ut constat ex sexta Synodo n. 237. Vide infra n. 252.

Ad primam Confirmationem dist. maj. 232. Promptè & facile cum capacitate difficultatis conc. absque illa neg. maj. & dist. min. neg. consequ. Ratio est; quia juxta SS. Patres; utpote admittentes cum Augustino virtutes in DEO; satis est ad virtutem, quod natura rationalis ita tendat stabiliter in bonum; ut non possit tendere in malum, quod ad naturam habitus nequaquam sufficit. Ad secundam Confirmationem dist. ant. sine ea facilitate; & cum incapacitate ad difficultatem conc. cum capacitate ad difficultatem neg. ant. & consequ. Quin imò ly sine respectivè ad nostrum concipiendi, & exprimendi modum, dupliciter potest intelligi, nimirum & privativè, & præcisivè, privativè significat rem habere carentiam prædicati, cujus est capax: sic dicimus: Petrus est sine scientia: id est caret scientia, qua poterat denominari sciens. Præcisivè significat concipere rem in ordine ad unum connotatum; non quidem negando cognoscibilitatem in ordine ad alterum, sed duntaxat non cognoscendo eandem rem in ordine ad alterum connotatum ex num. 215. Unde quando res cognoscitur sine altero prædicato, ly sine sumpro privativè est res imperfecta, seu limitata. Si autem ly sine sumatur præcisivè; non exinde est limitata, aut imperfecta; sed imperfectè cognita: si ve cognita per cognitionem imperfectam. Omitto autem in præsentia hæc, & alia similia, quæ omnibus satis nota sunt ex Philosophia: Et hinc

Fit primò. Ea Apostoli verba ad Eph. 1. 233. *Secundum propositum voluntatis sue*, nullam significare potentialitatem voluntatis respectivè ad volitionem, sed distinctionem volitionis liberæ à voluntate, de qua latè infra differemus. Fit secundò Augustinum dicentem Deum esse causam suæ sapientiæ; non intellexisse per causam potentialitatem ullam, sed præcisam rationem formalem, quatenus valet hæc consequentia. Est DEUS; ergo est sapientia: ut ipse Augustinus habet num. 118. Quo in sensu dixit Chrysostomus: *Non à sapientia substantia, sed à substantia sapientia*: Sic enim arguimus desumendo species à creaturis. Sic etiam Justinus: *Quæ differentia est potentia ad actum, ea est voluntatis divine ad ipsum velle*: arguendo nimirum per analogiam per creaturas. Quin imò Bellarminus putat opusculum illud non esse Justinij; Sed hæc non militant contra nos.

S E C T I O I V.

De Specie, Memoria, Discursu, &
Scientiæ Divisione.

234. **A** sfero primò cum Augustino D. Thoma, Anselmo, alijsquemultis, quos citat & sequitur Montoia *disp. 4. sect. 1.* Dantur in Deo species intelligibiles, & memoria. Probatur primò. Species intelligibilis, & memoria manere possunt detractis omnibus imperfectionibus; ergo admitti debent in Deo. Consequentia tenet ex tota sectione prima. Probatur aut. si à specie creata intelligibili detrahantur imperfectiones accidentis productivi, aliæque similes, remanet hæc pura perfectio, nimirum applicatio objecti ad intellectum, ut potens intelligi intelligatur à potente intelligere. Tum etiam detractis à memoria creata imperfectionibus renovandi intellectionem interruptam per oblivionem objecti, alijsque similibus remanet hæc pura perfectio, nimirum virtus necessariò retentiva speciei intelligibilis ad cognoscendum objecta semel intellecta: atqui istæ Perfectiones adimplent significatum suum theologicum requisitum ad constituendam speciem intelligibilem, & memoriam; ergo &c.
235. Probatur min. Istæ voces species intelligibilis, & memoria utpote ad placitum significantes adimplent suum theologicum significatum, dum exprimunt omne id, ad quod significandū instituta sunt à Theologis: sed ista vox species intelligibilis instituta est ad assignandam eam applicationem, sive mixta sit, sive depurata ab imperfectionibus: & ista vox memoria instituta est ad significandam virtutem illam cognoscitivam objecti semel intellecti; ergo &c. Maj. & consequentia tenent. Min. constat ex ipsis Theologiæ principibus Augustino, Anselmo, & Thoma his vocibus utentibus ad eas perfectiones significandas. Sic Augustinus *tom. 1. lib. de Præd. & Grat. c. 5.* de Deo ait: *Deus enim, qui nec loco clauditur, nec tempore prævenitur, omnium rerum tam præteritarum memoria, quam imminentium scientia plenus est. Nec reminiscens volvitur in præteritum, nec sperans tenditur in futurum.* Anselm. *in Monol. c. 46.* *In memoria summi Spiritus intelligitur Pater. & cap. 10. Tantum autem sui memor est, & intelligit se, quanta est ejus essentia.* Pariter D. Thomas *1. P. q. 14. art. 2. in corp.* *Ipsa species intelligibilis est ipse intellectus divinus, & sic seipsum per seipsum intelligit. & art. 4. In Deo intellectus, intelligens, & id, quod intelligitur, & species intelligibilis, & ipsum intelligere sunt omnino unum, & idem; ergo &c.*
236. Probatur secundò, intellectus ex formali suo conceptu solum est potens intelligere, & objectum ex suo formali conceptu solum est potens intelligi: mutua autem applicatio, sive actualis approximatio, ut detur simul intellectio, neque est de conceptu præciso intellectus, neque de conceptu præciso objecti: adeoque assignabile est nomen, quo ea perfectio significetur: sed

tale nomen assignatum est species intelligibilis, ut constat ex num. super. ergo &c. Rursum virtus necessariò retentiva speciei intelligibilis ad cognoscendum objecta semel intellecta, non est de præciso conceptu intellectus, ut evidenter patet in intellectu humano; adeoque assignabile est nomen, quo ea perfectio significetur: sed tale nomen assignatum est memoria, ut ex num. super. constat; ergo &c.

237. Probatur tertio, in rebus adeò gravibus, in quibus adest erroris periculum, non licet nobis instituire nova nomina, neque applicare Deo ea, quibus in creaturis imperfectionem significamus: atque adeò non possumus tribuere Deo habitum, discursum, & id genus alia; tenemur autem uti verbis assumptis à SS. PP. ut præcipit sexta Synodus generalis act. 12. dicens: *Omnino necesse est non solum secundum sensum sequi SS. PP. dogmata, sed eisdem vocibus uti cum illis, nihilque penitus innovari:* atqui SS. PP. vocant in Deo speciem intelligibilem, & memoriam perfectiones à nobis expositas; ergo &c. Confirm. Licet voluntas divina sit summè volitiva, & amore digna, nihilominus quia ex suo formali conceptu voluntas præcisè est potens amare, & objectum præcisè est potens amari, exinde à SS. Partibus rectè conceditur essentia divinæ formalitas intellectio- nis, quæ sit intentionalis applicatio summi Boni ad summam voluntatem: sed eadem omnino est ratio ad concedendū Deo specie intelligibilem, & memoriam, ut constat ex dictis; ergo &c. Unde quando memoria restrictè sumpta significat potentiam revocandi ex oblivione aliquid ad actualem cognitionem, metaphorice solum tribuitur Deo in lacris Literis: licet etiam tribuitur *oblivisci*, loquendo scilicet more humano, ut observat D. Greg. *lib. 22. Mor. c. 6.*

238. Affero secundò, cum D. Thoma, eximio Doctore, & communi Theologorum: vis discursiva simpliciter, & absolute dicta nequam reperitur in intellectu divino. Probat. 1. Vis discursiva simpliciter, & absolute dicta est illa, quæ efformare potest discursum simpliciter, & absolute talem: sed intellectus divinus nequit efformare discursum simpliciter, & absolute talem; ergo &c. Probat. min. discursus simpliciter, & absolute talis includit necessariò cognitionem principij, sive antecæteris objectivi, quæ non sit clarissima, & comprehensiva cognitio conclusionis: etenim si cognitio antecæteris est simul clarissima, & comprehensiva cognitio conclusionis, nequit intellectus ab uno ad alterum discurrere, seu progredi intellectualiter, sed simul unico intuitu est in utroque termino: ad eum modum, quo si eadem actione, vel impulsu collocaretur à Deo in duobus locis quædam entitas, eo ipso, ut ea duo loca occuparet, non discurreret, aut progrediretur localiter ab uno loco ad alterum, sed simul esset unico impulsu in positione utriusque termini: atqui Deus nequit habere cognitionem principij, seu antecæteris objectivi, quæ non

non sit clarissima, & comprehensiva cognitio conclusionis: etenim per cognitionem, quæ medium cognoscit, simul cognoscit in eo medio omnia, quæ cum ipso identificantur, aut connectuntur; ergo &c.

239. Probatnr secundò; Si Deus unico intuitu nõ cognosceret antecedens objectivum, & simul identitatem, vel connexionem cum objecto exinde illato, maximè quia eo modo cognosceret illativè: atqui hoc non est cognoscere illativè, sed comprehensivè, cum sit cognoscere objectum omni perfectione, quæ cognoscibile est; ergo &c. Confirm. 1. Deum cognoscere objectum limitatum non est cognoscere limitatè, neque intelligere objectum obscurum est intelligere obscurè, neque objectum opinabile est cognoscere opinativè, sed verè comprehensivè, eò quòd ea objecta clarè, & evidentè cognoscat, quàm perfectè cognoscibilia in eo signo sunt: atqui ut Deus cognoscat objectum antecedens, quantum cognoscibile est, debet cognoscere, quidquid per identitatem, vel connexionem ex eo infertur; ergo cognoscere unico intuitu illam illationem, non est cognoscere illativè, sed comprehensivè.

240. Confirmatur secundò, ex D. Thoma 1. P. q. 14. art. 7. dicente: *Resp. dicendum, quòd in scientia divina nullus est discursus: procedentes enim à principijs ad conclusiones non simul utrumque considerant. Deinde quia discursus talis est procedentis de noto ad ignotum; Unde manifestum est, quòd quando cognoscitur primum, adhuc ignoratur secundum, & sic secundum non cognoscitur in primo, sed ex primo.* Quæ verba, si bene expendantur, & conclusionem, & rationem nostram simul includunt; ergo &c. Exinde præcludimus aditum ad quætionem de voce quoad syllogismum virtuale: nam si pro syllogismo virtuali intelligatur solum cognitio unico intuitu simul comprehendens antecedens, & illatum, verè dabitur in Deo syllogismus virtualis: si autem requiratur, quòd saltem ratione nostra absque fictione concipiatur Deus illativè cognoscens, & discurrens omnino Deo repugnat ex dictis n. 215. Etenim sicuti absque fictione non possumus concipere Deum verè, & propriè, & absque metaphora currentem, ita neque discurrentem.

241. Affero tertio, cum omnibus Theologis scientia Dei in tota sua latitudine sumpta solum id, quòd requirit saltem ad denominationem, non est eadem indivisibilis virtualitas. Probatnr facillè, & explicatur simul Conclusio. Aliqua scientia est Deo quoad denominationem necessaria: v. g. Scientia suorum prædicatorum, & scientia possibilium; Deus etenim necessariò cognoscit seipsum existentem: cognoscit etiam necessariò, quanam sint prædicata possibilium: sive quæ ab ipso possunt produci absque contradictione. Rursus aliqua scientia non est Deo quoad denominationem necessaria: v. g. scientia visionis de hoc mundo, de peccato Petri, de futuris, quæ cognoscit exitura pro sua dif-

ferentia temporis, vel quæ extitissent liberè à creatura, si Deus auxilia, quæ prævidit, eis dedisset, juxta illud Matt. 10. *Va tibi Chorozaim, ve tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sydone factæ essent virtutes, &c.*

242. Modò sic: sicut potuit Deus hunc mundum non producere, neq; alia, quæ pro sua differentia temporis produceret, ita potuit cognoscere, quòd hic mundus, & alia futura non existerent: adeòque scientia, quam habet de existentia hujus mundi, & de existentia futurorum pro sua differentia temporis, non est quoad denominationem Deo necessaria. Pariter quæ Petrus poruerit non peccare, Tyriique & Sydonij poruissent prævideri sub illis auxilijs non acturi penitentiam, scientia, qua Deus videt peccatum absolutum Petri, & penitentiam conditionatà Tyriorum, non est quoad denominationem necessaria Deo: atqui scientia quoad denominationem defectibilis, & scientia quoad denominationem indefectibilis non est eadè indivisibilis virtualitas quoad denominationem, ut ex ipsis terminis patet; ergo &c. Quid autem addat ea denominatio, latè infra dicemus. Exinde

243. Dividitur primò scientia Dei in scientiã simplicis intelligentiæ, & scientiam visionis. Scientia simplicis intelligentiæ est illa, qua Deus cognoscit res possibles quæ tales præscindendo ab eo, quòd existant, vel non existant: atque adeò per hanc scientiam cognoscit Deus non solum res possibles, quæ nunquam erunt, sed etiam, quæ aliquando existunt, præcisè ut possibles sunt. Scientia visionis est illa, qua Deus intuetur res existentes in aliqua differentia temporis. Exinde ad scientiã simplicis intelligentiæ spectat cognoscere ea, quæ rebus conveniunt, præscindendo ab actuali earum existentia, qualia sunt quæ ad essentiam, & passiones metaphysicas pertinent; ut homo est animal rationale &c. Ad scientiam verò visionis spectant illæ veritates, quæ rebus ut actu existentibus pro aliquo tempore conveniunt.

244. Dividitur secundò in scientiam naturalem, liberam, & scientiam inter utramque mediam. Scientia naturalis vocatur, quæ necessariò convenit Deo, nec potuit unquam ab eo deficere: qualis est ea, quæ circa objecta necessaria versatur, sive ut possibilium, sive ut existentium. Libera verò appellatur ea, quæ & Deo potuit deficere, & fundatur, aut præsupponit decretum aliquod liberum, & actuale divinæ voluntatis; qualis est scientia cognoscens absolutam rerum contingentium existentiam, quæ nulla potest esse absque actuali decreto divinæ voluntatis eam volente, vel permittente; Etenim, ut ait Augustinus tom. 3. in *Ench. c. 5. Non ergo fit aliquid, nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo, ut fiat, vel ipse faciendo; & cap. 100. Propterea namque magna opera Domini exquisita in omnes voluntates ejus, ut miro, & ineffabili modo non fiant præter ejus voluntatem, quòd etiam contra ejus sit voluntatem; quia non fieret, si non sineret; neque utique volens sinit, sed volens.*

245. Scientia media inter naturalem, & liberam est illa, qua Deus cognoscit futura contingentia conditionata sub conditione conducente: v. g. quod Tyrus & Sydonij egissent Pœnitentiam, si Christus illis prædicasset. Hæc enim scientia non est necessaria; cum enim Tyrus prædicante eis Christo potuissent liberè non agere pœnitentiam, sicut non egerunt alij, quibus Christus prædicavit, potuit deficere Deo scientia de eorum pœnitentia sub conditione Prædicationis Christi conducente. Neque ista scientia est libera, quia nullum præsupponit actuale Decretum in Deo, in quo illa sit libera. Cæterum quia participat aliquid de scientia necessaria, nimirum antecedentiam ad actum liberum actualem divinæ voluntatis, simulque participat aliquid de libera, nimirum contingentiam, & defectibilitatem, hac de causa vocatur scientia media, id est, media inter necessariam, & liberam. Unde inferes, quàm infulsè objiciant aliqui nos negare Deo scientiam integram, & concedere mediam. Sic olim in quodam Theatro sedens, cui Propugnator respondit. Tu es homo medius inter duos homines; ergo es medius homo. Verùm de hac scientia media, quam schola Societatis defendit, futurus est longus sermo infra.

246. Quærent hic aliqui, an scientia media debeat etiam dici media inter scientiam simplicis intelligentiæ, & scientiã visionis? Affirmant aliqui, quia judicant idem omnino esse scientiã simplicis intelligentiæ, ac scientiã naturalem: Idemque esse scientiam liberam, ac scientiam visionis. At non bene; quia scientia naturalis intuetur existentiam prædicatorum necessariorum Dei, quod non attinet ad scientiam simplicis intelligentiæ. Tum etiam scientia naturalis est scientia visionis eorundem Dei prædicatorum, & non est scientia libera: ergo scientia visionis non est omnino idem cum scientia libera: neque scientia naturalis est omnino idem cum scientia simplicis intelligentiæ. Alii dicunt scientiam mediam reducendam esse ad scientiam simplicis intelligentiæ; quia ad illam reducitur, quidquid cognoscitur, si per eam cognitionem non attingatur ut absolute existens pro aliqua differentia temporis. Ita eximius D. Molina, Vasquez, Lessius &c. alij è converso judicant reducendam ad scientiam visionis; quia ad illam reducitur, quidquid cognoscitur, & non ut pure possibile. Unde, ut apparet, quæstio est pure de voce, in qua rectius est explicare terminos, quibus expositis nulla manet difficultas. Nam si nomine simplicis intelligentiæ veniat, quod assumit Molina; scientia media ad illam reduceretur: si verò veniat, quod assumit altera sententia, reduceretur ad scientiam visionis.

247. Quapropter censéo scientiam mediam juxta varias considerationes posse jam ad scientiam simplicis intelligentiæ, jam ad scientiam visionis reduci. Ratio est, quia scientia media ex n. 245. participat aliquid de scientia necessaria, a-

deoque secundum istam considerationem potest ad eam reduci. Tum etiam ex ibi dictis participat aliquid de scientia libera: adeoque secundum istum conceptum potest ad illam reduci. Hanc doctrinam expressè tradit Arist. lib. 5. Phys. c. 1. tex. 6. docens mediũ quodammodo esse utrumque extremum, adeoque; in quantum est unum extremum, esse contrarium alteri. Sic vox media inter gravem, & acutam, respectu gravis est acuta: respectu acutæ est gravis: Color fuscus respectu nigri habet rationem albi, respectu albi habet rationem nigri. En verba Arist. *Est enim quodammodo medium ipsa extrema; quapropter & hoc ad illa, & illa ad hoc quodammodo dicuntur contraria: ut media gravis ad ultimam, & acuta ad primam, atq; fuscum album ad nigrum, & nigrum ad album.* Quam doctrinam amplectitur D. Thom. loquens de Angelo 1. P. q. 10. art. 1. ad 1. dicens: *Substantie incorporee medium sunt inter Deum, & creaturas corporeas: Medium autem comparatum ad unum extremum videtur alterum extremum, sicut tepidum comparatum calido videtur frigidum.*

Exinde antiqui Theologi cum non haberent institutum nomen ad exprimendam hanc scientiam futurorum conditionatorum, quandoque reducebant illam ad scientiam simplicis intelligentiæ, quandoque ad scientiam visionis, secundum diversas considerationes, sub quibus accipiebant scientiam illam, de qua loquebantur. Sic D. Thom. 1. P. q. 14. art. 9. *Quaedam vero sunt, que sunt in potentia Dei, vel creature, que tamen nec sunt, nec erunt, nec fuerunt. Et respectu horum non dicitur habere scientiam visionis, sed simplicis intelligentiæ. Quod ideo dicitur, quia ea, que videntur apud nos, habent esse distinctum extra videntem.*

Cum ergo objectum scientiæ mediæ maxime reduceat inter ea, quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt, sed essent, si purificaretur conditio, uti pœnitentia Tyrionum, de qua n. 241. Exinde D. Thomas manifestè in hoc textu reducit scientiam mediam ad scientiam simplicis intelligentiæ. Quod ideo est, quia ibi, ut advertit, nomine scientiæ visionis intelligit eã, quæ intuetur existentiam rei pro sua differentia temporis, & non solum objectivè in cognitione. Rursus 3. P. q. 1. art. 5. ad 2. reducit illam ad scientiam visionis, quatenus consensunt conditionatum creature liberum, vocat visum sive prævisum à Deo, non modo illum, cujus conditio verificabitur, sed etiam illum, cujus conditio non verificabitur, qualis fuit Pœnitentia Tyrionum, de qua ibi loquitur: Sic eterni ait: *His, quos prævidit, si apud eos facta essent (divinarum signa virtutum) suis miraculis credituros, quibus voluit, subvenit, alijs autem non subvenit.* Instituto jam nomine ad eam scientiam exprimendam, rectius vocatur media etiam inter scientias simplicis intelligentiæ; & visionis.

250. Dividitur tertio, in scientiam practicam, & speculativam, quarum explicationem unusquisque deducit ex principijs in Logica traditis circa naturam practici, & speculativi. Dividitur 4. in scientiam approbationis, & simplicis notitiæ, quæ variè ab alijs explicantur. Sed clariùs, ac rectiùs juxta Augustinum in hunc modum. Scientia approbationis est scientia visionis, qua Deus videt objectum jam productum, quando hæc scientia conjungitur cum actu divinæ voluntatis approbante, & complacente in existentia illius objecti. Quando verò non conjungitur cum eo voluntatis actu, est simplex notitia. Quæ de causa circa peccatum nulla datur scientia approbationis in Deo. cum non conjungatur cum actu complacente in peccato. Exinde quando dicitur in sacris litteris Deum ignorare peccata, intelligitur non cognoscere peccata per scientiam approbationis.

251. Quapropter Augustinus tom. 8. *super illud Ps. 100. Declinavim à me malignum non cognoscebam*, hæc habet: *Cum declinaret à me malignus, non cognoscebam. Quid est non cognoscebam? non approbavam, non laudavam, non mihi placebat. Cognoscere enim invenimus in Scripturis aliquando dici pro eo quod est placere nobis. Et tom. 4. lib. 2. Quæst. 9. 152. Deus dicitur scire, quæ illi placeant: nescire, quæ displicent. Non quia ignorat ea, sed quia non approbat.* Dividitur 5. in scientiam propter quid, quæ est scientia effectûs per causam immediatam, & in scientiam quia, quæ est scientia de objecto per quodlibet medium connexum cum illo. De quibus omnibus per totum istum Tractatum agemus.

SECTIO V.

Solvuntur Opposita.

252. Objic. 1. contra primam assertionem. Licet in intellectu divino detur formalitas promptè, & facillè operandi, at quia non datur formalitas capacitatis ad difficultatem, non datur habitus; ergo licet detur formalitas applicationis objecti ad intellectum, at quia non est objectiva, sed formaliter vitalis, non erit species; & quamvis detur formalitas virtutis retentivæ illius applicationis ad cognoscenda objecta semel intellecta, quia tamen non datur capacitas ad oblivionem, non dabitur memoria. Resp. conc. ant. & neg. conseq. Ratio est, quia hæc vox, habitus, instituta solum est ad significandam utramque simul illam formalitatem, neque apud PP. & Concilia est in usu ea uti ad unam solum ex duabus illis exprimendum.

253. Istæ autem voces species intelligibilis, & memoria assumptæ sunt ex usu PP. ad illas perfectiones sine imperfectione explicandas, ut constat ex n. 235. Adeoque harum significatum

rectè possumus in Deo admittere; secus autem significatum habitus, ob rationem datam n. 237. Quin imò Aristoteles 7. *Ethic. c. 1. negans Deo habitus, negat virtutes; & concedit in Deo quid præstantius virtute, eo quòd e- jus tempore virtus non explicabatur nisi per habitum.* Sic enim ait: *Nam sicut Bestia neque virtum est neque virtus; ita neque Dei. Sed hæc præstantius quid virtute: illa diversum quoddam à vitio genus est.* Unde si instituta esset vox ad explicandam sine periculo significandi imperfectionem illius facilitatis formalitatem, libenter vocem amplecteremur: sed cum instituta non sit, nobis non licet in re adeò gravi voces immutare: multòque minùs uti voce imperfectionem apud Philosophos, & Theologos significante.

Objic. 2. De constitutivo speciei intelligibilis juxta Aristotelem est, ut simul cum intellectu producat intellectiõnem, quod Deo repugnat: atque de constitutivo memoriæ, quòd sit de re præterita cognoscenda, quod etiam repugnat Deo, cui omnia sunt præsentia, & nihil præteritum: atqui repugnantibus in Deo constitutivis speciei intelligibilis, & memoriæ, repugnant pariter in illo species intelligibilis, & memoria; ergo &c. Resp. dist. maj. de constitutivo speciei, & memoriæ limitatæ conc. illimitatæ neg. maj. & dist. min. neg. conseq. Ratio est, quia illæ perfectiones, quas SS. PP. citati n. 235. vocant speciem intelligibilem, & memoriã, non afferunt ex se ullam limitationem: adeoque excludunt in Deo imperfectionem. Aristoteles autem non negat in Deo has perfectiones sine imperfectione, sed mixtas cum imperfectione. De quibus ipse agebat, ut constat ex n. superiori.

Objic. 3. contra secundam assertionem. Deus tanquam in causa immediata cognoscit omnes creaturas possibles in divina omnipotentia essentialiter cum illis connexa, atqui cognoscere effectum per causam immediatam illius est discurrere, formando demonstrationem propter quid; ergo &c. Confirm. 1. in divina cognitione representante omnipotentiam, ut causam creaturæ, & creaturam, ut effectum omnipotentia distinguuntur in Deo ratione nostra duæ cognitiones: altera quæ, ut exprimit omnipotentiam, est formaliter cognitio causæ, & non effectûs; altera, quæ, ut exprimit creaturas, est formaliter cognitio effectûs, & non cognitio causæ: sed istæ sufficiunt ad formandum discursum; ergo ratione nostra datur in Deo absque fictione formalis discursus. Confir. 2. ex recentioribus: in Deo dantur istæ cognitiones: si conferam Petro in istis circumstantijs auxilium A, consentiet: modò confero: Petrus consentiet: sed ex his cognitionibus formatur verus discursus ratione subordinationis earum cognitionum quoad denominationem Dei cognoscentis; ergo &c.

Resp.

256. Resp. dist. maj. In divina omnipotentia tamquam in medio objectivo comprehensivè attracto conc. tamquam in medio objectivo imperfectè cognito neg. maj. & dist. min. neg. conf. Ratio est, quia, ut constat a. n. 238. Ut intellectus discurrat, requiritur, quòd præcedat cognitio medijs objectivi imperfectè attracti per illam cognitionem, quod planè Deo répugnat. Ad primam Confirmationem dist. maj. Est formaliter cognitio causæ, & non effectûs, sumpto ly non præcisivè conc. privativè neg. maj. & dist. min. neg. conseq. Ratio est, quia, ut constat ex n. 232. quando ly non effectus, vel, quod idem est, ly sine effectu solùm potest dici præcisivè, si privativè sumatur, fingimus: adeoque adhuc per rationem absque fictione non possumus ex vi illius formalis distinctionis concipere in Deo discursiva. Sicuti non possumus concipere, quòd illa cognitio revera non sit sui objecti comprehensiva. Ad secundam Confirmationem conc. maj. & neg. min. Ratio est, quia illæ cognitiones quantumvis distinctæ sint secundum id, quod ad denominationem requirunt, nulla ex illis præsupponi potest, quæ sui objecti verè comprehensiva non sit: adeoque nulla ex illis potest esse discursiva, neque supponit alteram ut rationem formalem illuminativam, sed purè ut terminum objectivum cum objecto connexioni, in quo cognoscit Deus terminum connexionis.

257. Explico solutionem; Ista cognitio, si conferam Petro in istis circumstantijs auxilium A, consentier, nullam ex intrinsicis suis dicit connexionem cum consensu absolute futuro: cù ex intrinsicis suis nõ exigat, quòd Deus illud auxilium A conferat: neque auxilium A ex intrinsicis suis dicit ullam connexionem cum consensu absolute futuro, cum sit indifferens, & componibile tam cum consensu, quam cum dissensu: adeoque licet Deus cognoscat comprehensivè primũ actum seorsim à secundo, vel secundũ seorsim à primo, non exinde cognosceret consensum esse absolute futurũ: Connexio autem cum consensu absolute futuro stat in complexo ex utroque actu: at statim atq; datur illud complexum, Deus illud comprehensivè cognoscit, quin præcedat ullus actus vel purè apprehensivus illius complexi, vel imperfectè indicativus, qui sit ratio formalis illuminativa intellectûs divini, ut ex ea progrediatur, & efformet discursum: sicuti præcedit in nobis ad discursum efformandum. Unde cùm illud complexum respectu nostri ad efformandum discursum præcedat ut cognitum, vel per præviam apprehensionem, vel per cognitionem imperfectam attingentem apprehensivè in præmissis connexionem, & identitatem extremorum inter se, quam identicè attingit per conclusionem, exinde præcedit, ut ratio formalis illuminativa; & cùm respectu Dei non præcedat, ut cognitum, sed statim, arque cognoscibile est, comprehensivè illud, & in illo consensum absolute futurum unico intuitu simul cognoscat, non

præcedit respectu Dei illuminativè, sed purè objectivè: adeoque Deus ita cognoscens nequaquam discurret.

Objic. 4. contra tertiam assertionem: si daretur ea divisio scientiæ diviniæ quoad denominationem; daretur in Deo una scientia perfectior alia: sed hoc implicat; ergo &c. Probat. min. scientia, qua Deus cognosceret actum bonum creaturæ, diceret quoad denominationem concretum ex scientia; & actu bono, aut illius modalitate: & scientia, qua cognosceret peccatum, diceret quoad denominationem concretum ex scientia, & peccato, aut illius modalitate: sed unum concretum est perfectius alio; ergo &c. Confirm. Veritas unius scientiæ esset perfectior alia, cum veritas consistat in actu, & objecto; est enim conformitas actûs cum objecto; & applicatio creata ipsius perfectior alia. Resp. neg. maj. ad probat. dist. maj. diceret concretum sumptâ scientia pro actu scientifico identificato cum Deo neg. pro actu scientifico, & applicatione creata ipsius perfectior alia. Resp. neg. maj. ad probat. dist. maj. diceret concretum sumptâ scientia pro actu scientifico identificato cum Deo neg. pro applicatione creata omitto min. & neg. conf. Ratio est, qui, sicut speculũ non est perfectius, vel imperfectius, licet modò applicetur ad representandum equum, & postea ad representandum hominem: Ita neq; scientia Dei est perfectior, vel imperfectior ex eo, quòd modò applicetur ad representandum actũ bonum, & postea ad representandum actum peccaminosum: Tota enim diversitas se habet ex parte terminorum, qui neque identificantur cum speculo, neque ipsum perficiunt: sic etiam in casu nostro tota diversitas se habet ex parte terminorum, qui neque identificantur cum divina cognitione, neq; illam perficiunt. Quinimò tota ea diversitas materialis se habet per accidens ad intrinsicam scientiæ perfectionem, ut statim constabit.

Ad Confirmationem neg. ant. Duplex enim veritas considerari potest in scientia divina: altera quidem transcendentalis, & altera prædicamentalis. Transcendentalis stat in essentia ipsius diviniæ cognitionis nunquam potentis representare objectum, nisi ut est in se: & hæc utpote identificata cum Deo non consistit in objecto creato representato. Prædicamentalis stat in collectione ex cognitione, & objecto secundum formale utriusq; partis conformitatem, nõ autem secundum materiale utriusque. Formalis enim conformitas stat in eo, quòd scientia representet objectum, ut illud est in se, & quod illud in se sit, ut representatur à scientia: hic autem conceptus æqualiter convenit diviniæ scientiæ, sive representet actum bonum, sive peccaminosum: materiale verò conformitatis scientiæ cum objecto sunt ipsæ entitates representatæ, quarum entitativa inæqualitas per accidens se habet in ordine ad formale conformitatem, seu veritatem. Quemadmodum se habet

ber per accidens, quod unus palmus sit ligneus, & alter argenteus, ne sint omnino æquales in mensura.

260. *Objic. 5.* Ex Thomistis cum Alvarez *disp. 6. De Scientia Dei*: Scientia Dei adæquatè dividitur in naturalem, sive simplicis intelligentiæ, & liberam, sive visionis; ergo nulla est scientia inter utramque media. Probatür ant. S. Thomas securus antiquiores adæquatè divisit scientiam Dei: atqui solum divisit illam in ea duo membra assignata; ut constat ex *1. P. q. 14. art. 9. & 3. P. q. 1. art. 2. ad 2. & cap. 66. contra Gentes*; alijsque in locis; ergo &c. Confirm. ex Gonet *disp. 6. de Scientia Dei art. 5. §. 5. n. 92*: Scientia, quam nos vocamus in mediam; fundatur in decreto divino actuali prædeterminante; ergo est scientia visionis. Probatür ant. Scientia, quam vocamus mediam, est libera Deo; ideo enim apud nos vocatur media, quia partim est necessaria; & partim libera, cum de utraq; participet: & ita est inter utramq; media: sed non potest esse libera Deo, nisi fundetur in actuali decreto divino prædeterminante; ergo &c.

261. *Resp. dist. ant.* adæquatè dividitur, si ex defectu vocis institutiæ medium per terminorum expositionem comprehendatur jam sub uno extremo ut alteri opposito jam sub altero ut opposito isti conc. si non ita comprehendatur neg. ant. & conseq. ad probationem conc. maj. & dist. min. In ea duo extrema comprehendendo medium per terminorum expositionem jam sub uno; jam sub altero extremo conc. non comprehendendo neg. min. & consi. Ratio est, quia cum tempore D. Thomæ non esset instituta vox ad explicandam scientiam mediam inter illa duo extrema, comprehendebatur in illa divisione jam sub uno extremo; jam sub altero; juxta expositionem unius extremi ut oppositi alteri: adeoque divisio illa tunc erat adæquata; ut constat ex ipso D. Thomæ a n. 248. & latius infra constabit, quando agemus ex professo de scientia media. Sic si non esset instituta vox ad explicandum colorem fuscum, quando color divideretur in album, & nigrum, color fuscus per terminorum expositionem poterat comprehendi jam sub albo; jam sub nigro; juxta Aristotelis, & D. Thomæ doctrinam traditam n. 247. Modò autem cum jam ea vox sit instituta, rectius dividitur scientia sigillatim ea tria membra exponendo.

262. *Ad Confirm. neg. ant.* ad probationem neg. maj. min. & conseq. Major enim est falsa; quia decretum prædeterminans non constituit, sed evertit libertatem; ut infra constabit. Minor etiam est falsa; quia scientia media non est Deo simpliciter necessaria, neque simpliciter libera: sed media inter utramque. Ratio est, quia scientia necessaria habet duo prædicata, nimirum quod non supponit decretum ullum actuale liberum Deo, & quod illius objectum per se non potest aliter esse. Ita se habet scientia Dei, qua se, suasque perfectiones necessarias

R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

comprehendit; nec nõ possibilia ut talia, omniumque prædicatorum essentialium connexionem; aut repugnantiam. Scientia simpliciter libera habet opposita prædicata. 1. Pendere à decreto Dei liberò actualiter existente. 2. Terminari ad objectum, quod per se potest aliter esse. Scientia media neque habet illa duo priora prædicata, neq; hæc alia duo posteriora; atque adeo neq; est simpliciter necessaria; neq; simpliciter libera. Quia tamen convenit cū scientia simpliciter necessaria in suo primo prædicato, & cum scientia simpliciter libera in prædicato ejus secundo, ea de causa est simpliciter media: Sic homo, quia solum convenit cum leone in ratione animalis, & solum convenit cum angelo in ratione rationalis, neq; est simpliciter leo, neque simpliciter angelus; sed simpliciter medius inter utrumque.

263. *Objic. 6.* Scientia necessaria Dei utpote simpliciter infinita cognoscit, quidquid cognoscibile est, & omni modo, quo est cognoscibile; ergo esset imperfectio intellectus divini admittere alias scientias ultra scientiam necessariam; adeoque divisio assignata scientiæ omnino repugnat Deo. *Resp. dist. ant.* & omni modo; quo cognoscibile est pro suo signo; sive pro signo necessariõrum conc. pro signo sequenti, sive pro signo contingentium; & liberorum neg. ant. & conseq. Ratio est, quia scientia necessaria, cum sit simpliciter infinita, se extendit ad cognoscendum comprehensive omnia necessaria tam divina actualiter existentiam; quam possibilia extra Deum, quæ non repugnant produci. At cum sit essentialiter vera; solum debet ea cognoscere modo, quo cognoscibilia; & affirmabilia sunt: In signo autem necessariorum nequaquam intelligi possunt contingentia, & libera ut actualiter existentia; sed solum ut potentia existere, vel non existere; sive absolute; sive conditionate: adeoque scientia, quæ verè affirmat creaturam absolute existentiam, vel quæ verè existet sub conditione indifferente ad ejus existentiam, vel non existentiam; non est scientia necessaria Deo, sed contingens; aut libera. Ex dictis

264. *Fit primò cum Augustino, Ambrosio, D. Thoma, Chrystomo, Ex. Doctore lib. 3. de Deo cap. 7. & 3. Part. quest. 10. dub. 5. & cum fere omnibus Theologis apud Compton disp. 27. sect. 5. & apud Terillum Tract. de Reg. Mor. Part. 2. quest. 66. contra Celladei; & perpaucos alios in eodem instanti realiter indivisibili dari plura signa prioritatis, & posterioritatis. Ratio est, quia in eodem instanti datur causa actualiter producens effectum; & effectus actualiter productus à causa: atque adeo datur effectus posterior naturæ suæ causæ; & causa prior naturæ suo effectui: Ordo enim prioritatis, & posterioritatis consistit in respectu causæ ad effectum; sive in respectu ad ea, quæ se habent ex parte causæ, vel per se præcedunt causam, & ad ea; quæ*

quæ se habent ex parte effectûs, vel per se subsequuntur effectum: atqui talis respectus eiusque extrema in eodem instanti reali, & indivisibili reperiuntur; ergo & signa priora & posteriora in eodem indivisibili instanti reali reperiuntur.

265. Fit 2. non posse in aliquo instanti reali dari libertate ad operandum, vel non operandum realiter, quin in eodem instanti reali detur signum prius, & posterius. Ratio est, quia in eodem instanti, in quo voluntas liberè operatur, poterat non operari; aliter non esset libera. Etenim si quis dicat voluntatem liberè operantem in instanti B, iam esse determinatam in instanti A, ad operandum in instanti B, quærimus an illa determinatio, quam elicit in instanti A, sit ipsi libera, vel non? Si primum ergo in eodem instanti, in quo voluntas liberè se exercet, datur etiam determinatio, & exercitium liberum voluntatis, quo pro libito suo poterat se non exercere; alioquin non esset exercitium & determinatio libera voluntatis in instanti A. Si secundum, ergo voluntas non se exercet liberè in instanti B, per illam determinationem instantis A: evidens enim est non posse voluntate denominari liberam per determinationem ipsi non liberam, sed necessariam.

266. Quapropter in eodem instanti, in quo voluntas liberè se exercet, poterat se non exercere pro libito suo: atque adeo in eodem instanti, in quo liberè se exercet, datur actus primus, à quo ita descendit actus secundus, ut posset non esse pro libito voluntatis; ergo datur iste respectus actûs primi ad secundum, atqui actus ille primus est, qui à Philosophis & Theologis significatur per signum prius naturæ: & actus secundus per signum posterius; ergo signa priora, & posteriora negari non possunt in eodem instanti reali, & indivisibili, quin libertas voluntatis negetur. Exiinde non bene procedunt, qui in eodem instanti reali indivisibili negant signa, iudicantes prioritatem, & posterioritatem debere cadere supra partem priorem, & posteriorem rei indivisibilis. Non bene quidem; quia res indivisibilis non habet partes, sed capacitatem, ut plures res, quarum una pendeat ab altera, dentur in eodem instanti; atque adeo inter eas datur signum prius, & posterius; Nam res dependens est signum posterius, & ea, à qua in eodem indivisibili instanti pendet, est in eodem indivisibili instanti signum prius. Si enim hæc vocum significata distinguerentur, fortè illatio nostra à nemine negaretur. Quem in sensum S. Maximus in disp. contra Pyrrum apud Joannem Cipariotum Dec. 10. cap. 4. ait: *dicere, & non prius distinguere significata verbi nihil aliud est, quam omnino confundere, & obscura relinquere ea, de quibus questio est: quod quidem alienum est ab homine rationis participo.* Hac Sanctus.

Fit tertio, cum eisdem Auctoribus citatis n. 264. in eadem Dei æternitate admittenda etiam esse signa priora, & posteriora. Ratio ex dictis facilis est; quia Deus in sua æternitate liberè vult, & non vult: & ita ab æterno vult habere mundum, ut potuisset ab æterno liberè nolle existentiam mundi: ergo voluntas, quæ deficere non potuit, est signum prius, & denominatio volendi, quæ pro libito Dei potuit deficere, est signum posterius. Confirm. Omnia ea requisita, quæ se habent ex parte actûs primi, sunt pro signo priori ad actum secundum, atqui ex parte voluntatis divinæ dantur plura requisita, ut in actu primo proximo libera constituatur; ergo &c. Probatur min. Ut Deus constituatur proximè liber in actu primo ad decernendum efficaciter præmium propter merita; vel penam propter peccata, necesse est, ut præcedat ex parte Dei scientia meritum, vel peccatorum, aut absoluta, aut saltem conditionata pendens quoad denominationem à consensu, vel absolute, vel conditionato: etenim juxta firmissima scholæ nostræ principia, ideo Deus cognoscit operationes hominis liberas exituras, quia homo se determinat, & non e contra; & sic de alijs, ut per totum istum tractatum latè constabit. Sic etiam decretum indifferens applicativum omnipotentiae ad utrumque libertatis extremum est in signo priori ad decretum prædefinitivum cum uno libertatis extremo connexam, ut suo loco videbimus; ergo &c.

Obijc. ultimo contra illationes nostras, 268. Figmentum ingeniorum est, quod unum indivisibile instans temporis expandatur in decem, aut viginti signa naturæ priora, & posteriora, præterita, & futura; ergo chimerica profus sunt talia signa naturæ. Probatur ant. In puncto realiter indivisibili non est hic, & ibi, supra & infra, non solum realiter, sed neque ordine naturæ; ergo neque instanti reali indivisibili erit ante, & post, nec realiter, nec ordine naturæ. Resp. neg. ant. ad probationem dist. ant. non est hic, & ibi ordine naturæ correspondens diversis partibus ejusdem indivisibilis puncti conc. correspondens diversis entibus, vel realiter, vel objectivè coordinatis, & coëxistentibus eidem indivisibili puncto neg. ant. & consequ.

Ratio est, quia licet non possit dari correspondentia coordinata correspondens partibus ejusdem puncti indivisibilis, cum indivisibile punctum partes non habeat: at potest dari hic, & ibi naturæ correspondens causæ, & effectui existentibus in eodem indivisibili puncto, & in eodem indivisibili instanti; cum in instanti, & puncto indivisibili possit causa liberè producere, & producat suum effectum; ut patet in Angelo, & anima rationali. Quod ipse Adversarius immemor sui in hac ipsa quæstione, §. 2. admitit, docens Christum, & Angelos Beatos, qui perfecta cognitione præditi sunt

in uno eodemque instanti considerare, deliberare, & operari posse: atque adeo admittit diversa signa naturæ in instanti, in quo liberè operantur. Neque in re adeo certa licet longius immorari: tot enim dari possunt signa priora, & posteriora in uno, eodemque instanti reali indivisibili, quot causalitates subordinatæ in illo instanti exercentur. Quin imò &

ipsi adversarij admittunt præfinitionem inimpedibilem præcedentem scientiam mediam, quæ intendat consensum liberum per auxilium eligendum post prælucentiam scientiæ mediæ: atque adeo apud ipsos electio, & volitio determinari auxiliij est in signo posteriori ad præfinitionem inimpedibilem. Sic secum ipsis pugnant cum adeo manifesta inconsequentia.

DISPUTATIO V.

DE OBJECTO, ET PERFECTIONIBUS DIVINÆ SCIENTIÆ IN COMMUNI.

270. Duplex est objectum: alterum materiale, & alterum formale. Materiale est illud, circa quod tendit actus, quæ de causa Thomistæ vocant illud objectum primarium. Alij verò purè terminativum. Formale est illud, quod movet ad attingendum materiale: Quæ de causa vocant illud Thomistæ objectum primarium; alij verò specificativum, & motivum. Unde si objectum, circa quod tendit actus, moveat ad sui attingentiam, erit simul materiale, & formale: Sic actus, quo amo divinam Bonitatem propter se, attingit divinam Bonitatem, tantquam objectum materiale, & formale. Si objectum formale physicè moveat producendo actum per se ipsum, vel per spèciem ab ipso missam, dicitur objectum formale physicè motivum. Quando nullum physicum præstat influxum, sed est solum objectiva ratio ipsius actus, quam nempe redderet intelligens interrogatus, cur præster assensum, dicitur objectum formale intentionaliter motivum. Sic quia Deus ideo intelligit potius esse quam non esse Deitatem, & Trinitatem suam, quia verè ita est, hanc ipsam rationem reddere postulanti potest; adeoque ea ipsa intrinseca veritas est objectum formale intentionaliter motivum divinæ cognitionis. Quando verò ita est ratio objectiva, ut verum sit per illam tolli indifferentiam, quam intellectus habebat, ut denominaretur ita cognoscens, dicitur objectum formale intentionaliter determinativum. Sic dicimus quasi à priori: Ideo Deus actu cognoscit peccatum, quia est peccatum: non est autem ideo peccatum, quia præcisè cognoscitur à Deo. Si autem non determinet indifferentiam, manet in ratione objecti formalis intentionaliter motivi purè terminativi. Caterum cum cognitio in Deo producta non sit, neque habeat indifferentiam, ut producat, sed solum ut applicetur, vel non applicetur objecto contingenti, ratione suæ contingentia, ut existat, vel non existat, ea de causa objectum, quod contingens non sit, non potest esse determinativum divinæ scientiæ.

SECTIO I.

De objecto materiali, & formali divinæ scientiæ.

271. A Sero 1. Deus se ipsum, & omnia, quæ in eo sunt, propriè, & comprehensivè cognoscit. R. P. Gormaz Theolog. Tom. 1.

scit: adeoque omnia prædicata divina sunt objectum materiale divinæ scientiæ. Ita omnes Catholici cum D. Thom. hic art. 3. Probat. 1. ex 1. ad Cor. 2. dicente: *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Ad Hebr. 4. Omnia sunt nuda, & aperta oculis ejus*; ergo &c. Confirm. 1. Quia valde ignorans foret Deus, si objectum omnium pulcherrimum ignoraret, & non cognosceret omnia, quæ in ipso sunt; ergo &c. Confirm. 2. Deus utpote summè felix, fruitur summo bono, cumque ipse sit summum bonum, fruitur se ipso; sed frui nequit summo bono, si illud non cognoscat; ergo &c. Confirm. 3. Si Deus se ipsum plene non cognosceret, nihil perfectè cognosceret; etenim cum omnia cognoscibilia connectantur cum Deo; incognito Deo nequeunt perfectè cognosci: Sed Deus omnia cognoscibilia perfectè cognoscit; ergo &c.

Probat. 2. Ostendendo simul eam cognitionem Dei esse sui comprehensivam, neque posse dari cognitionem comprehensivam Dei, quæ divina non sit: Illa enim est cognitio comprehensiva objecti, quæ totam ipsius objecti intrinsecam cognoscibilitatem exæquat: sed talis est cognitio, qua Deus se cognoscit: secus autem ulla cognitio creata; ergo &c. Major patet, quia si cognitio est ita plena, ut totam intrinsecam objecti cognoscibilitatem exæquet, tanta est cognitio in esse cognitionis, quantum est objectum merito perfectionis suæ in esse cognoscibilis, in quo stat ratio cognitionis comprehensivæ: Min. verò probatur. Deus utpote summè cognoscitivus non potest esse magis cognoscibilis, quam est cognoscitivus: cum etiam ut intrinsece summè perfectus, nequeat esse merito sui minus cognoscitivus, quam sit cognoscibilis; ergo cognitio, qua Deus se cognoscit, eaque sola est ita plena, ut totam sui objecti cognoscibilitatem exæquet: atque adeo ita est comprehensiva, ut cognitio non divina non possit esse Dei comprehensiva.

Confirmatur & explicatur hæc ratio unumquodque Ens merito sui est cognoscibile secundum eam omnem virtutem, quam in se habet, sive in ordine ad cognoscendum, sive ad producendum, sive ad exigendum: adeoque ens limitatum, quod non solum est potens cognoscere limitatè, sed etiam potens producere, & exigere, v. g. Homo, non potest esse merito sui